

R E F E R A T

asupra tezei de doctorat a candidatei Livia
Dandara - "Trăsăturile istoriografiei materia-
list-istorice românești privind deceniul patru
al României interbelice"

Teza îndeplinește toate condițiile pentru a fi dezbătută,
întreținând din plin calitățile necesare acordării titlului de doctor
în științe istorice.

Lucrarea se impune prin forța analizei unui extrem de bogat
material edit. Este impresionantă cantitatea de cărți, studii, cu-
legeri, volume de documente, cercetate de candidată spre a se pro-
nunța cu competență și a emite judecăți de valoare cutezătoare și a-
devărate. Insist asupra momentului cantității deoarece, acesta rea-
lizat, i-a permis, dat fiind capacitatea de investigare analitică,
să abordeze, într-o manieră științifică matură, probleme dintre cele
mai dificile.

Livia Dandara folosind studiul trăsăturilor istoriografiei
în deceniul patru, s-a apropiat, de fapt, de o repunere în drepturi
a adevărului istoric, stîl de contorsionat, mascat, pierdut o vreme.

Gîndirea creatoare cerută de conducerea partidului nostru,
cercetătorilor din domeniul științelor sociale, o găsim prezentă,
dinamică, la autoarea tezei.

Eforturile științifice ale istoricilor contemporani nouă,
sînt cuprinse sub aura orientărilor directe ale secretarului general
al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru latura interpreta-
tivă, pentru probleme nodale ale societății, ale vieții politice,
pentru evenimente importante. Aceasta i-a permis întocmirea unei
dense sinteze privind valorile științifice și politice pe care le

regăsim azi în documentele Partidului Comunist Român pentru tratarea și analizarea istoriei.

Cu acest suport teoretic marxist-leninist în judecarea istoriei în lumina liniei partidului nostru, Livia Dandara abordează zone nedefrișate și zone foarte bine cunoscute. Lucrări mai puțin la îndemâna cititorilor și lucrări de mare tiraj sînt supuse opticii unui autentic cercetător marxist.

Teza este un incurs analitic foarte pretențios. Grijă personală, din faza începutului de travaliu al doctorandei, nu a fost întemeiată. Capitol cu capitol, citindu-l și discutîndu-l, am înțeles că mă aflu în fața unui cercetător format, cu o gândire istoriografică bine conturată.

Capitolele și paragrafele tezei, fără a le mai rezuma, sînt expresia unui efort meritoriu de studiu și mai ales de meditație, de critică, de interpretare.

Lucrarea răspunde la o comandă socială și anume aceea de a începe să depășim, cel puțin pentru istoricii profesori și cercetători, stadiul criticii istoriografice generale. Livia Dandara răspunde, cu istoriografia pentru deceniul al patrulea, la probleme ale istoriografiei pe un plan mai larg și o durată mai îndelungată. Deceniul patru apare prin această prismă ca un pretext pentru a descifra sublinierile conducerii partidului, pînă la detaliu, asupra felului în care s-a scris în diferite situații și de diferiți istorici cu privire la o anume perioadă. Adevărurile relevate au pertinentță și sînt crude uneori; este duritatea adevărurilor privind de pildă modul în care istoriografia burgheză ridică osanale, de regulă, regimului interbelic, sau în care istoriografia marxistă, în diverse etape, a tratat unul și același eveniment, fenomen sau proces istoric ca de pildă - criza economică, dictatura regală, politica externă.

Cu ascuțișul îndreptat firesc împotriva istoriografiei burgheze, doctoranda stăruie asupra tribulațiilor istoriografiei marxiste, îndeosebi după 1944.

Cu teza aceasta avem o primă imagine bună a istoriografiei pentru explicarea treptelor parcurse pînă astăzi, după ce au fost depășite faze în care n-au lipsit falsificările. Autoarea nu face o simplă înșiruire de critici sau exprimări de dezacorduri cu unele lucrări sau autori, ci surprinde contextul general, politic în care s-au produs malformațiile istoriografice precum și îndreptările.

Modul elevat de redactare se îmbină cu ținuta științifică și un stil plăcut, alert care suscită tot timpul atenția. Problematika se menține pe tot parcursul tezei pe analize de fond, solici-tînd gîndirea cititorului, interesul permanent.

Teza scoate în evidență un cercetător cu mari posibilități, apt a fi îndrumat nu numai asupra cercetărilor monografice și documentare ci și asupra lucrărilor de interpretare cu aprofundări teoretice.

Pentru valoarea tezei de doctorat și nivelul cunoștințelor științifice foarte vaste folosite în lumina materialismului istoric, îmi dau avizul pentru susținerea lucrării, în fața Comisiei în vederea acordării titlului de doctor în științe istorice, tovarăsei Livia Dandara.

CONDUCATOR ȘTIINȚIFIC,

~~Prof. univ. dr. doc.~~

~~AITU GHEORGHE~~

1 iunie 1977

dr. Fl. Tănăsescu
I.S.I.S.P.

R E F E R A T

asupra tezei de doctorat: "Trăsăturile istoriografiei materialist-istorice românești privind deceniul patru al României interbelice" de Livia Dandara

De peste un deceniu istoriografia românească traversează o epocă de efervescență creatoare, a cărei trăsătură esențială constă în strădania de a prezenta veridic trecutul istoric al patriei și al poporului nostru. Realizările de astăzi au fost obținute, însă, cu prețul unor eforturi deosebite. Înainte de toate, au trebuit înlăturate stavile așezate cu bună știință în interese străine acestui popor, ca, apoi, să se purceadă viguros la redimensionarea preocupărilor pentru cercetarea istoriei țării.

Istoria nu numai că a redevenit știință, dar și-a reluat și rolul său de mesager patriotic, fiind un important factor educațional de masă.

O evoluare critică a drumului parcurs de istoriografia românească după 1944 conduce, desigur, la aprecieri interesante, unele cu valoare de îndreptar metodologic. Există, în acest sens, câteva încercări, între acestea înscriindu-se și teza de față.

Din capul locului se impune constatarea că abordarea unui asemenea subiect a implicat curaj, dată fiind puținătatea unor instrumente ajutătoare de lucru. Dar chiar existența lor nu ar fi scutit efortul alegerii unei modalități funcționale de analiză a producției istorice. Sub acest raport lucrarea tovarășei Livia Dandara, considerăm noi, vădește o organizare sistematică, care se vrea a fi și un tip de analiză istoriografică pentru deceniul patru interbelic. Măsura în care va fi acceptat sau nu va confirma sau infirma justetea sa. Indiferent de acest aspect, dată fiind situația obiectivă, semnalată, metoda de cercetare a autoarei, este o pistă care i-a permis investigarea cu discernămint a unui material de referință bogat și contradictoriu.

Lucrarea oferă imaginea evoluției istoriografiei românești privind deceniul patru pe toate coordonatele sale, făcând loc, pe lângă aprecierile personale, unor considerații generale care se impun de la sine. Demne de reținut ni se par a fi constatările privind preocuparea diferențiată a istoricilor noștri asupra aspectelor economice și social-politice ca și maniera în care le-au abordat. Apare în evidență, astfel, un grafic al interesului deosebit manifestat pentru o problemă sau alta, necesar de a fi cunoscut în viziunea dozării eforturilor pentru priorități.

Este un merit relevant al lucrării că abordează și soluționează complexe fenomene istorice, văzute deopotrivă prin prisma istorică și istoriografică. Această interferență îi permite să se exercite pe un teren, în genere puțin frecventat, și să extragă repere istoriografice noi.

Considerăm că avem în față o lucrare de expresie critică și analitică, care se constituie într-un instrument pentru promovarea de noi exegeze istorice într-un domeniu în care fiecare realizare își ocupă locul și semnificațiile sale distincte.

Având în vedere reușitele lucrării considerăm pe deplin îndreptățită acordarea titlului de doctor în istorie tovarăsei Livia Dandara.

Tănăsescu Florian, cercetător științific
la Institutul de studii istorice și
social-politice de pe lângă C.C. al

P.C.R.



R E F E R A T

Teza de doctorat a cercetătoarei Livia Dandara intitulată Trăsăturile istoriografiei materialist-istorice românești privind deceniul patru al României interbelice al cărei rezumat mi-a fost dat spre referire este, după părerea mea, în primul rând o lucrare de pionierat, în al doilea rând este o întreprindere temerară și, în sfârșit, este dovada unor incontestabile calități de cercetătoare și istorică a autoarei.

Voi încerca să motivez, succint, fiecare din afirmațiile de mai sus.

Lipsa unei fundamentări teoretice și metodologice privind disciplina științifică a criticii istoriografice, cu precădere a celei interbelice, a plasat autoarea de la bun început pe un teren nedefrișat, silind-o să pornească cu bună știință la o operă de pionierat. Activitatea i-a fost ușurată datorită situării ferme pe pozițiile materialismului istoric marxist și pe ~~știința~~ cunoașterea temeinică a conținutului profund înnoitor al documentelor partidului nostru din ultimul deceniu.

Spuneam, în al doilea rând, că autoarea a pornit la o întreprindere temerară gândindu-mă că într-o astfel de lucrare, mai mult decât în oricare alta, trebuie să existe o atitudine critică față de ceea ce s-a scris despre deceniul patru interbelic în istoriografia materialist-istorică de-a lungul a peste treizeci de ani. Această atitudine i se impunea autoarei cu atât mai mult cu cât este știut că pînă în anul 1964 s-au impus multe interpretări și teze ale unor foruri din afara țării care, așa cum ne spune însăși doctoranda, se erijaseră în cunoscătoare ale istoriei românești. În acest context a trebuit să se ia atitudine și față de

sinteza-manual de sub redacția lui M. Roller precum și față de articolele și studiile care foloseau aceeași manieră de interpretare. Desigur, asupra acestor aspecte se cuvine să săruie în continuare întreg frontul nostru istoric pentru a înlătura toate rămășițele acestui mod de prezentare a întregii noastre istorii naționale.

Tot un act de cutezanță este și analiza perioadei 1965-1976 când asistăm la ceea ce autoarea numește "o autentică explozie istoriografică" și căreia s-a străduit să-i găsească locul cuvenit în dezvoltarea istoriografică, subliniind totodată prioritățile istoriografice de viitor.

Pentru a putea prezenta competent tema ce și-a ales-o cercetătoarea a trebuit să studieze, să fișeze, să clasifice, să analizeze și să interpreteze, practic, întreaga producție istoriografică, ceea ce presupune nu numai un enorm travaliu ci și existența capacității necesare de a ~~scrie~~ sintetiza și a prezenta întreaga problematică într-o formă științifică corespunzătoare.

Acestea sînt cîteva considerații care mă îndreptătesc să cred că atât Comisia cît și Consiliul științific ~~vor~~ se vor orienta spre acordarea titlului de doctor în istorie tovarășei Livia Dandara.



Nicolaescu Nicolae
cercetător științific

București 24 septembrie 1977

R E F E R A T

asupra rezumatului tezei de doctorat cu tema "Trăsăturile istoriografiei materialist-istorice românești privind deceniul patru al României interbelice" întocmită de LIVIA DANDARA pentru obținerea titlului de doctor în istorie

Teza de doctorat realizată de tovarășa Livia Dandara necesară și utilă, se înscrie în marele efort al frontului istoric românesc de studiere și scriere a istoriei noastre naționale de pe poziția concepției revoluționare, materialist-dialectice și istorice a partidului nostru.

Planul lucrării este judicios sistematizat, cuprinzând principalele probleme ale perioadei.

Ancorată temeinic în metodologia marxist-leninistă de studiere și cercetare a istoriei, tovarășa Livia Dandara, în urma unui mare efort, dar cu satisfacție finală, pune în evidență drumul simuos al cercetării științifice privind istoria perioadei tratate, cu minusurile și succesele acesteia. Se remarcă analiza critică a ceea ce s-a scris și cum s-a scris, probitatea științifică în susținerea concluziilor, punctelor de vedere și judecăților elaborate, contribuțiile interpretative la problemele abordate.

Valoarea științifică și educativă a acestei lucrări, o reclamă cu necesitate în librării și de aici la cititori. Ar fi un act de cultură istorică și politico-ideologică, o contribuție la împlinirea sarcinilor recente trasate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în acest domeniu.

Sinteză remarcabilă a efortului istoricilor români pentru elucidarea fenomenelor economice, sociale și politice din deceniul patru al secolului nostru - tumultoase în desfășurare și controversate în tratare și apreciere - teza de doctorat constituie o reală contribuție la îmbogățirea istoriografiei noastre marxiste. Aceasta o recomandăm pe tovarăsa Livia Dandara, în mod cert, la obținerea fără rezerve a titlului de doctor în istorie, pentru care eu subscriu cu căldură.

Colonel dr.

Mocanu Vasile

15.09.1977

R E Z U M E

despre tema de doctorat: Trăsăturile istoriografiei
materialist-istorice românești privind deceniul patru
al României interbelice, întocmită de Livia Dandara

Rezultat al unei cercetări exhaustive și a unei analize
profunde întreprinse de pe pozițiile materialismului istoric, a
documentelor din ultimul deceniu ale partidului nostru, tema de
doctorat a tovarăsei Livia Dandara întrunește toate atribuțiile
politice și științifice pentru ca, pe baza ei, comisia să-i a-
corde titlul de doctor în istorie.

Această lucrare de pionierat din domeniul criticii is-
toriografice se impune atenției cititorului ~~de seamă~~ prin ine-
ditul ei, ei și prin maniera în care doctoranda a reușit să facă
analiza lucrărilor - mai mari sau simple studii - raportate per-
manent la o parte din izvoarele, edite sau inedite, de care și
autorii acelor lucrări s-au folosit de elaborare. În acest fel,
doctoranda n-a făcut o simplă trecere în revistă a realizărilor
sau minusurilor istoriografiei românești referitoare la deceniul
patru al secolului XX, ci, pornind în mod firesc de la amindoi
pilonii, a formulat o seamă de idei noi, a îmbogățit, cu alte cu-
vinte, cunoașterea de către noi a istoriei acelor ani abuciumați.

Trebuie, de asemenea, relevat, nu numai stilul curgător
și drept, dar și modul cumpătat, elegant în care a reușit să for-
muleze opiniile sale, altfel decât ale autorilor analizați, fără
a recurge la etichetări jignitoare.

Reușita temei prezentată de doctorandă în fața Comisiei
numită de Ministerul Educației și Învățământului spre a obține
titlul de doctor în istorie ne dă, credem, temeiul, de a afirma
că se impune ca, într-un timp cât mai scurt, asemenea lucrări să
se realizeze și pentru celelalte perioade, întrucât ele vor con-
tribui într-o măsură însemnată la debateră și, implicit, eluci-
darea multor momente și evenimente contrăvergente din istoria pa-
trii și mijocării muncitorești.

Dr. Marin Stănescu

cercetător principal la Institutul
de studii istorice și social-politice
de pe lângă J.C. al P.C.R.

București, 23 septembrie 1977

Dr. Stănescu

REFERAT

"Trăsăturile istoriografiei materialist-istorice românești privind deceniul patru"

(teză de doctorat)

de Livia Dandara

Din lectura rezumatului tezei de doctorat, susținută de către Livia Dandara (ulterior din citirea tezei însăși), mi-am putut forma câteva opinii, dintre care:

a) Autoarea tratează o temă extrem de complexă cu o impresionantă capacitate de a distinge și pune în relief ceea ce este esențial. Meritul este cu atât mai remarcabil cu cât selecția a trebuit să opereze asupra unei enorme cantități de "materie primă", care, în plus, este departe de a fi univocă, oferă la tot pasul, tentația pistelor false. Livia Dandara le evită cu un discernămint care, îndrăznesc să spun, mi s-a părut fără greș.

b) Tema este nu numai complexă, ci și - sau mai ales - delicată. Nonabordarea ei pînă în prezent este suficientă pentru a demonstra această trăsătură. În loc să aleagă soluția - comodă și, pe cît de spectaculoasă pe atît de ieftină - de a "desființa" istoriografia noastră din anii imediat următori lui 23 August 1944, autoarea își ia osteneala de a releva ceea ce este încă valoros în paginile și volumele scrise atunci, precum și de a explica, în contextul epocii, multe dintre carentele semnalate.

c) Caracteristice pentru lucrarea Liviei Dandara sînt, după părerea mea, două calități aparent contradictorii, care însă, aici, se dublează, se completează reciproc: pasiunea și obiectivitatea. Este vizibil că opiniile formulate au, pentru autoare, ponderea unor crezuri, la care aderă fără rezerve: cu atît mai meritorii sînt tactul și măsura cu care sînt privite punctele de

vedere ce nu coincid sau chiar se opun celor dintâi. Obiectivitatea concepției se vedește și în faptul că obiectul de studiu îl formează lucrările istorice, nu istoricii înșiși. Aceasta evită împărțirea manicheistă în "pozitivi" și "negativi" și permite o atitudine nuanțată față de autori, fiecare dintre ei fiind analizat prin prisma fiecăreia dintre scrierile sale, unele în consens cu vederile tezei, altele nu.

d) Pozițiile pe care se situează Livia Dandara au meritul de a fi deopotrivă științifice și partinice. Analizele făcute variatelor stadii atât ale istoriei, cât și ale istoriografiei noastre, se ghidează după principiul enunțat de secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu: evaluarea situațiilor, a evenimentelor și a personalităților în funcție de momentul istoric respectiv.

e) Ca un corolar al însușirilor menționate, teza Liviei Dandara are un autentic suflu patriotic. Ocupându-se nu numai de cele ce s-au scris, ci și de cele despre care s-a scris, autoarea învează cu curaj și competență, combătând multe judecăți (sau prejudecăți) care păreau definitive și imuabile (vezi, de exemplu, problema regimului parlamentar în perioada februarie 1938-septembrie, 1940). Desigur, unele interpretări sînt susceptibile de a fi discutate și amendate, dar însăși abordarea lor dintr-un unghi nou deschide vaste și rodnice perspective.

f) Într-o viziune consecvent materialist istorică, teza reconsideră anumite stări de lucruri, smulgînd cîteva etichete facile și simpliste, pe care ne-am obișnuit să le aplicăm. O reabilitare, desigur, dar nu a unor figuri compromise, ci a însăși istoriei noastre, a acelui trecut care servește drept fundație prezentului.

g) În cele din urmă, dar nu și în ultimul rînd, teza

Liviei Dandara are meritul unei excelente scriituri: o limbă bogată și plastică, un stil în acelaș timp sobru și alert completează în mod fericit conținutul, făcînd lectura foarte atrăgătoare, adesea chiar pasionată.

Calitățile menționate (ca și multe altele pe care nu le-am mai semnalat), puncte ale unei uriașe munci de cercetare și interpretare, conferă lucrării Liviei Dandara o valoare cu totul ieșită din comun și o utilitate politică și științifică dincolo de limitele unei teze de doctorat. Iată de ce consider că, fie în ansamblul său, fie măcar sub forma de largi extrase, studiul de față merită pe deplin să vadă lumina tiparului.

Nicolae Ionescu

R E F E R A T

asupra rezumatului tezei de doctorat "Trăsăturile istoriografiei materialist-istorice românești privind deceniul patru al României interbelice", elaborată de Tov-șă Livia Dandara.

Din lectura rezumatului tezei de doctorat se desprinde la loc de frunte, orientarea justă a autoarei în elaborarea lucrării, care se călăuzește după aprecierile din documentele cele mai recente și de bază ale partidului nostru, în special după expunerile, cuvântări le și articolele tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu privire la enunțarea concluziilor, felul de interpretare științifică asupra fenomenelor și evenimentelor istoriei poporului român.

Pe drept cuvânt se afirmă că teza prin conținutul său constituie "istoria istoriografiei istoriei românești", deoarece ea demonstrează drumul parcurs de istoriografia românească, procesul de clarificare teoretică, ideologică și metodologică, modelitățile de interpretare bazate pe concepției materialismului dialectic și istoric.

După opinia noastră, teza constituie o reușită trecere în revistă nivelul atins de știința istorică românească și în același timp contribuie la deschiderea unor noi orizonturi tematice, noi căi de investigare a tot ce a fost, este mai valoros și demn de subliniat în produsul frontului nostru istoric. Concepția materialistă asupra istoriei, caracteristică istoriografiei românești de după eliberare se reflectă cu tărie în toate compartimentele lucrării. Ni se pare deosebit de justă poziția autoarei după care nivelul actual al istoriografiei românești are rădăcinii adânci în tradițiile înaintate și progresiste din trecut și că ea continuă tradițiile valoroase ale predecesorilor.

Teza de doctorat o considerăm reflectarea fidelă a afirmării științei istorice românești, a procesului maturizării ei, a creșterii contribuției pe care o aduce la sprijinirea politicii Partidului Comunist Român. Ea reflectă deosebit de eforturile încununate de succes ale generațiilor de istorici în acest sens, redând completa imagine a realizărilor științei istorice din România, reunindu-le într-o viziune analitică, unitară.

Scotem deosebită în evidență strădania autoarei de a surprinde esențialul, linia generală de evoluție, cu sălșuri și coborâșuri,

cu lumină și întuneric, cu realizări și eșecuri .

Prin toate cele pînă acum subliniate, valoarea lucrării constituie un temeinic argument pe baza căruia se cuvine a fi acordat autoarei ei bine meritatul titlu de doctor.

Cluj-Napoca, 24 septembrie 1977

Dr. *Ioan Lăduț*
Dr. *Ioan Lăduț*

R E F E R A T

despre teza de doctorat cu tema

"TRASATURILE ISTORIOGRAFIEI MATERIALIST -ISTORICE
ROMANEȘTI PRIVIND DECENIUL PATRU AL ROMÂNIEI
INTERBELICE" de Livia Dandara

Fără doar și poate analiza istoriografiei deceniului patru al istoriei românești este o întreprindere dificilă, spinoasă, complicată; ea necesită cunoașterea adâncă a tuturor factorilor, discernarea amănuntului semnificativ și o putere de obiectivare și de generalizare, pe temeiul filozofiei istoriei materialist istorice. Autoarea acestei lucrări este deplin conștientă de greutatea pe care le-a întâmpinat, dar nu s-a lăsat intimidată. "A defini trăsăturile specifice naționale ale producției istoriografice românești, spune domnia sa, deci într-o țară anume, deslușind mândria și dragostea față de poporul, patria și istoria sa, este o întreprindere de mare răspundere și noblete. A face tabloul viu al unei generații de istorici în curgerea continuă a timpului, iată, de asemenea, una din cele mai frumoase și rodnice ambiții ale criticii istoriografice". Convinsă de acest lucru a trecut la faptă.

Intr-un cuvânt, Livia Dandara își propune în lucrarea înfățișată aici, să facă o istorie critică a istoriografiei noi, privind o etapă deosebit de importantă din viața statului și a poporului român, în întregimea lui, etapă pe care o numește "deceniul patru interbelic". Dificultățile unei atari întreprinderi izvorăsc din nevoia de a cunoaște și discerne o impresionantă cantitate de material informativ, din interpretarea diferită și necritică a

acestui material, din metodele și direcțiile care au fost folosite vreare cam îndelungată și care au lăsat importante și adesea supărătoare sechele dogmatice, pentru că se tindea spre relevarea cu pregnanță doar a laturilor negative ale evenimentelor sau ale activității oamenilor care au răspuns de destinul poporului, pentru că, schematizându-se pînă la desființare, se producea o adevărată supralicitare întru înnegrirea faptelor, care anulau orice simț al progresului și, implicit, al adevărului.

Poate, din anume punct de vedere, și la un moment dat, să fi fost necesară și o atare direcție istoriografică. A fost comandată de niște factori care nu puteau fi nici evitați, nici modificați. Căci în condițiile oricărei revoluții, menținerea unui echilibru perfect rațional este o imposibilitate. Ca să poată arăta echitatea pentru care, de fapt, există și funcționează în societate, în lume, balanța rațiunii are nevoie de timp tihnit, fără furtuna șocului răsturnător și răscolitor.

Tema pe care autoarea ne-o propune spre dezbatere aici este cu atît mai interesantă cu cît atinge toate laturile activității umane: economic, social-politic, cultural. Aș zice că principalul scop al autoarei este demonstrația, bogată și convingătoare, că tratarea schematică, unilaterală, dogmatică a istoriei unei epoci nu folosește nimănui, pentru că, în fond, nu slujește adevărului.

Organizată după un plan simplu și logic, lucrarea Liviei Dandara scoate în evidență o remarcabilă putere de investigație, de analiză și de concluzionare, în efortul necesar de a releva primenirea care s-a produs în istoriografia românească în ultimii zece-cincisprezece ani. După ce dovedește necesitatea criticii istoriografice pe baza materialismului istoric, după ce arată evoluția cercetării istorice și rolul criticii istoriografice în perioada

1944-1976, autoarea trece la analiza, în amănunt, a istoriografiei deceniului patru, privită ca parte integrantă și ca o etapă distinctă în istoria României. În cadrul acestui capitol central al lucrării sînt înfățișate modalitatea în care istoriografia noastră nouă a tratat problemele economice, problemele evoluției și ale profilului societății românești, analiza regimului și a sistemului politic, locul și rolul monarhiei sub Carol al II-lea, evoluția sistemului parlamentar, guvernarea statului român, în exercitarea funcțiilor sale interne și externe, ca să ne înfățișeze apoi, opinii istoriografice privind dinamica și structura sistemului partidist, în România dintre 1930 și 1940, după părerea mea cel mai complet și mai bine analizat capitol din întreaga lucrare. Concluziile lucrării merită, de asemeni, o subliniere specială pentru viziunea și sugestiile pe care le însumează și le aduce pe masa cercetării istorice noi, dornice de a se debarasa de tare, de poziții forțate, denaturate și denaturante, dornice de primenire pentru a se lumina mai limpede adevărul istoric.

Autoarea acestei lucrări de doctorat înțelege și lămurește condițiile în care istoriografia noastră, îndată după 23 August 1944, a luat sau a trebuit să ia o atitudine de "răfuială" și stăruie, cu repetate reveniri, asupra nevoiei de a depăși acea metodă transformată în mentalitate și a restabili adevărul. Consider că lucrarea în discuție este o bună, elaborată, conștiincioasă și valoroasă semnalare a deficiențelor privind scrierea istoriei deceniului patru din România interbelică. Este, din acest punct de vedere, osebbit de meritorie stăruința autoarei în îndemnul de a se continua și adînci analiza complexă materialist istorică, nuanțată și subtilă a acestei etape, ca și a întregii noastre istorii. Schematismul și denaturările, privirile superficiale și aplicarea lozincilor unde se potrivesc și, mai ales, unde sună ca nuca-n perete, folosesc doar neprietenilor, celor pe care adevărul îi supără și-i deservește

Mi-ași îngădui aici să sugerez ca, așa cum a început Rîpeanu cu activitatea politică a lui N.Iorga sau Dr.Micu cu "Gîndirea" și gîndirismul, istoricii propriu-ziși să atace, cu mai mult interes și curaj, problema presei românești interbelice. Articolele publicate de Zaharia Stancu sau, în ultima vreme, I.Kalustian, dovedesc, după părerea mea, cît de necesară este, pentru înțelegerea stării de spirit, a tensiunii în lupta politică, a modului cum se înfruntau opiniile și, mai ales, cum se direcționa, propagandistic, opinia publică, adică a istoriei complexe a unei epoci.

Istoricul unor mari zăare din acea vreme: "Universul", "Adevărul", "Dimineata", "Neamul Românesc", "Curentul" și "Cuvîntul", ca și cele care au ajutat lupta democratică: "Facla", "Reporter", "Jurnalul", "Zorile", "Lumea Românească", pentru a pomeni doar pe cele din Capitală, ni se pare, de asemenea, de un mare interes istoric. Pentru ca istoricii, ca oameni de știință, să aibă o imagine clară și complexă a epocii în discuție sînt absolut necesare monografiile privind dezvoltarea industriei și băncilor, care ^{să}/releve adevăratul grad de dezvoltare economică a României în decada domniei, atît de contradictorie, a lui Carol al II-lea, și dedesubtul colaborării între partide prin consiliile de administrație.

Și încă un lucru vrednic a fi subliniat.

Pe drept cuvînt Livia Dandara semnalează în această lucrare lipsa de legătură, sau slaba conlucrare dintre istorici și politologi, sociologi, juriști. Același neajuns guvernează, din nefericire, și colaborarea cu istoricii literari și istoricii culturii. Și poate n-ar trebui ocolită nici problema rolului violenței practicate în viața societății în acei ani, violență soldată cu pierdere unor corifei politici, cum au fost I.G.Duca, Armand Călinescu, Virgil Madgearu sau N.Iorga, ca să nu amintim decît o parte din victime

și fără să stăruim asupra efectului moral pricinuit de asemenea practici asasine. Cercetarea lor se impune cu atât mai mult cu cât clasa muncitoare și poporul român în generalitatea lui le-a condamnat cu o indignare supremă, ca pe niște fapte venite din afară, împotriva întregii lui structuri și sufletești. Am semnalat aceste aspecte și pentru faptul că ele nu sînt amintite în lucrare decît în trecere sau unele chiar lipsesc. Și lipsesc ^{deoarece} / tinerii istorici n-au avut încă răgazul sau îndemnul de a le aborda în profunzime.

Socot că această teză de doctorat, care pornește de la analiza manualului de istorie de sub redacția lui Mihail Roller și de la lucrările lui Lucrețiu Pătrășcanu și merge pînă la operele de amploare, realizate printr-o asiduă investigație și o științifică analiză a problemelor realizate de specialiștii perioadei, această teză, zic, poate fi o călăuză utilă în importanta operă de reîmprospătare a istoriei, de primenire permanentă, cu aer nou a vastului șantier al istoricului tînăr sau vîrstnic. Sugestiile cu care vine autoarea, care nu pot fi enumerate într-un referat ca acesta, tonul analizei, bogăția observațiilor, în majoritate juste, la fiecare aspect sau problemă îndrituiesc aprecierile pozitive pe care le facem asupra lucrării în discuție. De altfel acesta este și scopul ei principal: să semnaleze plusul și minusul din activitatea istoriografică și, explicînd, prezentînd condițiile concrete, analizînd, fie oricît de succint, opera istorică să-i dea contur și să încerce a sugera piste noi pentru activitatea viitoare.

Sigur că autoarea tezei s-a străduit să fie cît mai obiectivă. Dar de unele infiltrări de subiectivism, în asemenea acțiune, nu-i nimeni cu desăvîrșire scutit. Obiectivitatea în tratarea analitică a muncii istoricilor, ca și a artiștilor, poate reieși din pluralitatea tratării aceluiași teme, din sporirea unghiurilor de

vedere. Critica criticii ca și analiza analizelor, duc, de bună seamă, la progres în stabilirea adevărului. Pentru că, în fond, analiza critică este o formă pregnantă a luptei de idei, o cale de a descoperi adevărul și de a direcționa munca noastră spre acest progres totdeauna visat și totdeauna greu de atins.

Apreciez lucrarea și pentru felul cum scoate în evidență rolul clasei muncitoare și a mișcării socialiste și comuniste, tratată în lucrările de după 1944, ca una din piesele de bază și din preocupările esențiale ale istoriografiei contemporane. Iar stabilirea adevărului și în acest domeniu se impune cu necesitate. Pronunțându-se împotriva tratării schematice a unei epoci de cea mai mare importanță din istoria României contemporane, autoarea se face ecoul aspirațiilor sincere și nobile ale tinerilor istorici, însuflețiți de pasiunea adevărului și de dragostea pentru această țară și popor al nostru. Căci, după mine, aceste preocupări se înregistrează în noianul de întrebări, în năzuința, strădania, zbaterea noii generații de istorici foarte hotărâți și dornici de a da o imagine reală, obiectivă, științifică a acestei epoci, ca și întregii noastre istorii.

Ca orice știință, istoria se scrie la nivelul cercetărilor, se îmbracă în lumina științei și a adevărului și răspunde la impulsurile necesare societății, la un moment dat, care este, în primul rând, momentul elaborării. Gradul de perenitate îl stabilește numai adevărul. Din acest punct de vedere, lucrarea Liviei Dandara își atinge scopul: își vădește necesitatea, demonstrând, totodată, capacitatea și talentul de istoric de care a dispus ca autoare,

în alcătuirea acestei lucrări grele, de răspundere și chiar de curaj.

Drept aceea propun ca, în dezbateră pe care e susținem, să fie admisă această lucrare, pentru valoarea ei științifică și pentru utilitatea ei, acordându-i-se Liviei Dandara, titlul de doctor în istorie, în nădejdea firească și nobilă că-l va onora cu și mai multă asiduitate, cu și mai frumoase succese în cercetările viitoare.

Prof.univ.dr. DUMITRU ALMAȘ

D. Almaș

26 august 1977

R E F E R A T

Există în fiecare întreprindere sau instituție, în fiecare ramură de activitate "momente ale adevărului", când cei interesați și responsabili procedează la o analiză matură a propriei lor activități, arătând atât succesele obținute, dar dezvăluind cu spirit de responsabilitate și neîmplinirile. Analizele respective sînt urmate, de regulă, de luarea unor măsuri hotărîte pentru lichidarea rămănerilor în urmă.

Prilejuri pentru asemenea "momente ale adevărului" au existat și în domeniul nostru de activitate - al cercetătorilor și scriitorilor de istorie - cu ocazia diverselor analize întreprinse, precum și a publicării în revistele de specialitate a unor articole de istoriografie. Din nefericire însă, cele mai multe dintre analizele și articolele respective au avut un caracter festivist escamotînd cu mai multă sau mai puțină îndemînare neîmplinirile, și supraevaluînd, în schimb, realizările. Teza de doctorat a Liviei Dandara (Trăsăturile istoriografiei materialist-istorice românești privind deceniul patru al României interbelice) analizează cu îndrăzneală și spirit de responsabilitate istoriografia ultimilor treizeci de ani referitoare la deceniul patru interbelic. Beneficiind de climatul științific favorabil cultivat de conducerea Institutului și de îndrumarea competentă a profesorului Titu Georgescu, format el însuși ca istoric, la aceeași școală a I.S.I.S.P., Livia Dandara a reușit să sintetizeze atât realizările, cît și neîmplinirile, dezvăluind cu curaj petele rămase încă albe ale istoriei anilor '40, precum și pe cele ce mai poartă încă culori neadecvate.

Dezvăluirea neîmplinirilor reprezintă o etapă - esențială - pentru progresul istoriei, ca al oricărei alte științe, de altfel. Ea trebuie urmată de cea de a doua etapă, în care istoricii perioadei - atât autoarea tezei susținută astăzi și membrii comisiei de doctorat, cît și cei ce ne aflăm în sală ca invitați, dar după noi poate se vor antrena și alții - să procedăm la reluarea cu migală a cercetărilor și la elaborarea unor lucrări bine documentate, în care evenimentele epocii să fie multilateral analizate.

Lucrarea de doctorat susținută astăzi, precum și întreaga activitate desfășurată de tovarășa Livia Dandara în cadrul Institutului, care nu întotdeauna se materializează în articole tipărite, îndreptățesc după părerea noastră Comisia de doctorat să-i acorde titlul de doctor în istorie.

A. Simion



24 septembrie 1977